

Handläggare
Johan Andersson
Telefon: 08-508 02 012

Till
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd
2017-06-20

Kvalitet i välfärden

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Gunilla Davidsson
tf stadsdelsdirektör

Johan Herman
kanslichef

Sammanfattning

Utredningen föreslår en vinstbegränsning för utförare av välfärdstjänster och avskaffat krav på regelbunden tillsyn för Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Utredningen föreslår nya bestämmelser om tystnadsplikten, bättre uppföljning av privat verksamhet på enhetsnivå samt nya utvecklingsmått för att kunna mäta samverkan kring individen.

Förvaltningen är positiv till att utveckla en omvårdnad där individen står i centrum. Förvaltningen anser vidare att fokus bör ligga på att utveckla uppföljning och utvärdering av kvaliteten inom vård och omsorg. Förvaltningen anser att den regelbundna tillsynen i socialtjänstförordningen och i LSS inte bör avskaffas samt att tillsynen av olika vårdgivare generellt bör öka. Genom att samla olika verksamhetsregister, resultatindikatorer och mått för jämförelser på en huvudman skulle ett effektivare analysarbete kunna bedrivas.

Insatsen personlig assistans har idag ingen huvudman som är ensamt ansvarig. Ett samlat huvudmannaskap skulle medföra tydlighet i ansvar för uppföljningsprocessen, bedömningskriterier, budget och riktlinjer. Förvaltningen ser positivt på att utredningen lyfter frågan om kompetensförsörjning inom socialtjänsten. Förvaltningen är positiv till förslaget om särskilda bestämmelser kring tystnadsplikten.

Bakgrund

Finansdepartementet har remitterat välfärdsutredningens slutbetänkande Kvalitet i välfärden till Stockholms stad för yttrande senast den 11 september 2017. Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet till Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd för yttrande senast den 9 augusti 2017. Länk till betänkandet:

<http://www.regeringen.se/499b50/contentassets/d0b4399223d747f6b4beab9fac72bf61/kvalitet-i-valfarden--battre-upphandling-och-uppfoljning-sou-201738>

Ärendet

Syftet med utredningen är enligt direktiven att säkerställa dels att offentliga medel används till just den verksamhet de är avsedda för och på ett sådant sätt att de kommer brukarna till godo, dels att eventuella överskott som huvudregel ska återföras till den verksamhet där de uppstår. Utredningen ska föreslå hur offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster kan utformas så att den säkrar likvärdighet, kvalitet, samhällsekonomisk effektivitet, behovsstyrning och öppenhet. Utredningen har arbetat enligt följande utgångspunkter:

- välfärden ska bli mer personcentrerad och att samverkan kring individen ska öka,
- jämlikhet är ett centralt värde i välfärden och en viktig aspekt av kvalitet,
- medarbetare med rätt kompetens är välfärdens viktigaste resurs och en förutsättning för välfärd av god kvalitet,
- utformandet av bra och tydligare krav och att ha en fungerande uppföljning är centralt för huvudmännen,
- det är av avgörande betydelse att tillsynen fungerar väl.

Utredningens förslag

Utredningen presenterar följande sju förslag.

Vinstbegränsning

Utredningen anser att det inte är möjligt att ersätta vinstbegränsning med ökade kvalitetskrav. Sådana riskerar att bli för detaljerade och medföra en stor administrativ belastning. En vinstbegränsning bör införas som garanterar att pengarna används i verksamheten.

Förbättrad tillsyn och uppföljning

Utredningen anser att kravet på frekvenstillsyn¹ bör avskaffas för Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Detta för att möjliggöra mer risk- och väsentlighetsbaserad tillsyn. Vissa bestämmelser kring tystnadsplikt är idag ett hinder för landstings och kommuners

möjlighet att följa upp privata utförares verksamhet. Utredningen föreslår därför bestämmelser om undantag från tystnadsplikt för att personuppgifter ska kunna lämnas till den offentliga huvudmannen.

Utredningen föreslår att kommuner och landsting ska vara skyldiga att anmäla ändringar i befintlig kommunal verksamhet enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), liksom om verksamheten läggs ner. IVO ska kunna utdöma vite om detta inte sker. Nuvarande bestämmelse om utdömande av böter ska avskaffas då denna har visat sig vara ineffektiv.

För att förbättra möjligheten att följa insatser inom socialtjänsten bör Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ges i uppdrag att kartlägga behovet av data inom socialtjänsten och vilka brister som enkelt kan åtgärdas genom exempelvis bättre samverkan. Statskontoret bör ges i uppdrag att följa upp huvudmännens uppföljning och kontroll av privata utförare i välfärden.

Vid kvalitetsmätningar och uppföljningar bör även faktorer som samverkan och hur väl insatserna hållits ihop runt de enskilda personerna utvärderas. Ett arbete med att ta fram progressionsmått² inom socialtjänsten bör övervägas.

Bättre förutsättningar att följa offentliga medel

E-hälsomyndigheten³ bör ges i uppdrag att ta fram definitioner av begreppet enhet⁴. Tydliga definitioner av begreppet är en förutsättning för att det ska vara möjligt att kunna följa hur offentliga medel används av en utförande verksamhet på enhetsnivå.

Idéburna aktörers roll behöver förtydligas och lyftas fram

Utredningen anser att idéburna aktörers roll bör tydliggöras genom att Statens skolverk och Socialstyrelsen presenterar sin statistik för dessa aktörer separat.

Att göra upphandlingar och använda valfrihetssystem ställer krav

Upphandlingsmyndigheten bör få ökade resurser för att stödja kommuner och landsting med bl.a. vägledningar för att formulera krav i upphandlingar och valfrihetssystem. Utredningen påpekar vidare att det finns nackdelar med valfrihetssystem, då det finns risk för stora mängder utförare. Detta kan leda till försvårade

² Progressionsmått redovisar individers eller grupper utveckling över tid.

³ E-hälsa handlar om att använda digitala verktyg för att uppnå och bibehålla hälsa.

⁴ Begreppet enhet syftar på organisationen hos utförande verksamheter.

möjligheter till samordning, uppföljning och goda val för brukarna. Kommuner och landsting bör därför i varje enskilt fall noga överväga om fördelarna med konkurrensutsättning överväger nackdelarna.

Sammanhållna insatser för individen

Sammanhållna insatser för individen är viktigt och konsekvenserna för den enskilda individen bör beaktas vid överväganden inför en eventuell konkurrensutsättning.

Stärkt jämlikhet

Offentligt finansierad hälso- och sjukvård som utförs av en privat aktör bör bedrivas i en separat juridisk person för att det ska vara möjligt att kontrollera att människovärdes-, behovs- och solidaritetsprinciperna inte åsidosätts.

Konsekvenser av förslagen

Konsekvenser för brukare

Utredningens föreslagna bestämmelser om tystnadsplikten innebär att uppgifter om enskildas hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden kan lämnas till huvudmannen utan hinder av tystnadsplikten eller lagstiftningen på området.

Vid all personuppgiftsbehandling gäller dock att inte fler uppgifter än nödvändigt lämnas ut. Utredningens bedömning är att de föreslagna bestämmelserna medför en mycket begränsad spridning av personuppgifter. Att verksamheterna följs upp är också ofta positivt på kvaliteten i verksamheten och för brukarna.

Sammantaget menar utredningen att det rör sig om ett mycket begränsat intrång i den personliga integriteten, som kan motiveras av behovet av en välfungerande uppföljning.

Om kravet på frekvenstillsyn av viss verksamhet som står under tillsyn av IVO avskaffas, kan det leda till att viss verksamhet granskas mer sällan än idag. Syftet med förslaget är dock att IVO ska kunna fokusera på de objekt där myndigheten utifrån en bedömning ser behov av tillsyn. Förslaget bedöms därför vara positivt för brukare.

Konsekvenser för kommuner

Utredningen bedömer att det kan behövas en viss arbetsinsats för kommunerna för att sätta sig in i de förändrade kraven kring skyldighet att anmäla ändringar i verksamhet. Detta bör dock vara en enkel insats då kommunerna och IVO redan har väl upparbetade kontakter. Den samlade kostnaden för kommunerna bör uppgå till cirka 2 miljoner kronor per år och kommun.

Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Utredningens förslag som rör ökad insyn i privata utförare och bättre data inom socialtjänsten, kan förbättra möjligheterna att följa både jämlikhet och jämställdhet. Utredningens förslag som gäller jämlikhet kan medföra ett ökat fokus på hur t.ex. upphandlingar eller valfrihetssystem påverkar olika grupper. Förslagen kan alltså få vissa positiva effekter på jämställdheten.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom kansliavdelningen tillsammans med verksamhetsområdena äldreomsorg, socialtjänst barn och ungdom, socialtjänst vuxna och socialtjänst stöd och service och förebyggande ungdomsinsatser.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till ambitionen att utveckla en omvårdnad där individen står i centrum och där samverkan mellan olika huvudmän är god. Förvaltningen anser vidare att möjligheten att styra genom kvalitetsuppföljning och upphandling är större än vad utredningen menar. Fokus bör därför ligga på att utveckla uppföljning och utvärdering av kvaliteten inom vård och omsorg.

Förvaltningen anser att den regelbundna tillsynen i socialtjänstförordningen och i LSS inte bör avskaffas. Då antalet utförare av välfärdstjänster idag är stort, behövs tillsynen för att garantera kvaliteten i välfärden, i synnerhet för de mest utsatta i samhället. Den generella tillsynen av olika vårdgivare bör öka, då kommunerna idag inte har en tillräcklig överblick över samtliga utförare inom socialtjänstområdet.

Det sker en snabb utveckling av öppna jämförelser, kvalitetsregister och digitala journalsystem och beslutsstöd. Detta ger bättre förutsättningar att lyckas med kvalitetssäkringen av vård och omsorg. Genom att samla olika verksamhetsregister, resultatindikatorer och mått för jämförelser på en och samma huvudman skulle ett effektivare analysarbete kunna bedrivas.

Även när det gäller insatsen personlig assistans enligt skulle ett samlat huvudmannaskap vara positivt. Insatsen har idag ingen huvudman som är ensamt ansvarig, vilket medför risker för klienten att hamna mellan de båda huvudmännen som är kommunen och försäkringskassan. Med endast en huvudman blir resultatet tydlighet i ansvar för uppföljningsprocessen, bedömningskriterier, budget och riktlinjer.

För att säkerställa och främja ett jämställt deltagande i välfärden även för resurssvaga individer, behövs en översyn av organisationen för god man och förvaltare vars resursbrist (främst på personer för

att utföra uppdragen) idag innebär en stor risk för många medborgare att hamna utanför välfärdssystemet eller inte få tillgång till detta.

Förvaltningen ser positivt på att utredningen behandlar frågan om kompetensförsörjning inom socialtjänsten. Svårigheterna att rekrytera kompetent personal inom socialtjänsten kommer att fortsätta och det är mycket viktigt att landets utbildningar är anpassade till de krav som arbetsmarknaden ställer.

Förvaltningen är positiv till förslaget om särskilda bestämmelser om tystnadsplikten. Det är viktigt att otydligheter och skilda tolkningsmöjligheter reds ut. När det gäller bedömningen av om uppgifter ska lämnas ut eller inte, måste det vara tydligt vem som har ansvaret för detta.

Bilaga

Sammanfattning Valfärdsutredningens slutbetänkande Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)